

Warszawa, dnia 14 listopada 2022 r.

SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

Jan Józef Kasprzyk

BD1-K0752-0700-3-1/22

KANCELARIA SENATU

03980200699507
RPW/27712/2022 P. zał.
2022-11-21 rej. Bronisz Karol

Pan
Aleksander Pocię
Senator RP
Przewodniczący
Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji

Henryk Pocię

w związku z pismem Pana Przewodniczącego z dnia 10 października 2022 r. (BPS.DKS.KPCPP.0330.33.2021), dotyczącym petycji w sprawie zmiany art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. *o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych*, przedstawiam swoje stanowisko.

Obecny stan prawny przewiduje, że osobą represjonowaną politycznie jest osoba, która w latach 1956-1990 przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych, do której odbycia została powołana za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka. Istotą petycji jest zawężenie możliwości uzyskania statusu osoby represjonowanej do sytuacji, że osoba poddana tej represji została

doprowadzona do miejsca pełnienia służby z zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego.

Urząd jest przeciwny tej zmianie – nie podzielamy opinii, że realizacja postulatu petycji będzie wyrazem „elementarnej sprawiedliwości”.

Aby potwierdzić status osoby represjonowanej z powodów politycznych na podstawie art. 3 pkt 2 ustawy *o działaczach...* Urząd musi ustalić dwa fakty:

- 1) przed powołaniem do służby wojskowej wnioskodawca musiał prowadzić działalność niepodległościową,
- 2) między prowadzeniem tej działalności a faktem powołania do służby wojskowej musi istnieć związek przyczynowy.

Oba te fakty są ustalane w postępowaniu administracyjnym, a dowodem potwierdzającym ich zaistnienie jest „wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem” (art. 75 KPA).

Jest rzeczą powszechnie znaną, że reżim komunistyczny traktował wcielenie do Ludowego Wojska Polskiego jako formę represji, z wielkim upodobaniem stosowaną zwłaszcza wobec studentów, zmuszanych w ten sposób do przerywania studiów. Ze szczególnym nasileniem tej formy represji mieliśmy do czynienia po Marcu 1968 r. i w okresie stanu wojennego oraz w latach kolejnych. Co więcej, stosowanie tej represji w okresie listopad 1982 – luty 1983 jest podstawą do uzyskania odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. *o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego*.

W ocenie Urzędu rozważanie, czy ktoś do jednostki wojskowej stawiał się dobrowolnie (choć oczywiście w warunkach przymusu prawnego), czy w wyniku zastosowania środków przymusu bezpośredniego jest zupełnie niepotrzebne, bo okoliczność ta jest nieistotna. Istotne jest to, że już sam fakt powołania do służby wojskowej za prowadzenie działalności niepodległościowej lub prodemokratycznej był dotkliwą formą represji – zwłaszcza wobec studentów, wobec których była ona stosowana najczęściej. W ten sposób przerywano

im studia (często było to zresztą połączone z relegowaniem z uczelni), a następnie – już w czasie samej służby wojskowej – byli oni poddawani dodatkowym szykanom i presji politycznej. Już ten fakt powinien być – tak jak jest to obecnie – wystarczającym powodem do uznania danej osoby za represjonowaną z powodów politycznych, w związku z czym zmiany proponowane w petycji nie powinny stać się prawem.

Z wyrazami szacunku,

Prof. ORZEL URZĘDOWY
do Spraw Represjonowanych
i Cudzoziemców
Andrzej Orzeł
Dyrektor Generalny